בס"ד

יום **א'**, **כ"ח** ב**חשון** תשס"א (**26** בנובמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

שבוע טוב!

היום, **כ"ח בחשון**, יום פטירתו של **רבינו יונה גירונדי מגרונה** שבספרד. רבינו יונה (1200?-1263?)היה מגדולי הרבנים בספרד ובעל מוסר ובין כתביו, "**שערי תשובה**". הוא היה מעורב בפולמוס סביב כתביו של הרמב"ם שנמשך כ100- שנה. בשנות ה30- של המאה ה13- התפלגה היהדות סביב חיבורו "מורה נבוכים".
המחלוקת הראשונה התעוררה בשנת 1232 במונפֶּליה שבדרום צרפת בקרב "בעלי התוספות" (פרשני הגמרא) שהתנגדו להשקפתו הרציונליסטית של הרמב"ם. בין ראשי המתנגדים, כאמור, היה רבינו יונה, שלמד בצעירותו במונפֶּליה. רבני צפון צרפת נענו לקריאתם והטילו חרם על כל מי שקרא את "מורה נבוכים". כנגדם הוכרז חרם על רבי שלמה מן ההר (אחד המתנגדים האחרים) ועל תלמידיו. המחלוקת התפשטה גם לקהילות ספרד ... וגם לקהילות רחוקות. יש עדויות על עימותים בארץ ישראל, בעיקר בעכו, בין מתנגדי הרמב"ם לבין תומכיו. המאבק ...היה כה חריף עד שהובא בפני שלטונות האינקוויזיציה בטענה שהספר, "מורה נבוכים" מלווה ב"מינות".
בשנת 1233, בעוד ההמחלוקת בין הצדדים מתלהטת, נשרפו ספרי הרמב"ם ע"י האינקוויזיציה. שריפת הספרים זעזעה גם את מתנגדיו של הרמב"ם. בשנת 1242, כששרפו ספרי תלמוד בפאריז, ראה בכך רבנו יונה גירונדי עונש על שריפת ספרי הרמב"ם, וחזר בו מעמדתו הנחרצת במחלוקת. ["ב"ה יום-ים" / ואלה תולדות ...2000]

***

אמר רבי שמעון בר יוחאי: **ג' דברים** שקולים זה כזה ואלו הן: **ארץ**, **אדם** **ומטר**. אמר רבי לוי בר חייא: ושלושתן של שלוש אותיות. ללמדך, שאם אין ארץ, אין מטר ואם אין מטר אין ארץ, ואם אין שניהם אין אדם. [עלון "זמן.מקום " / בראשית רבה, פרשה **יג**, ג]

ברוח זו, פתחנו את דברינו היום בנושא **אדם**. על עניין ה**מטר**...:
בחודש חשון הופכות התפילות לציפיה. תפילתו של הכהן הגדול ביום הכיפורים "שלא תישמע תפילת עוברי דרכים לעניין הגשם" עומדת במבחן המציאות בטבע הארץ. הציפיה לגשם עומדת במרכז קביעת חז"ל: "איזו היא רביעה ראשונה? הבכירה ב3- במרחשון, בינונית ב7- בו, אפילו ב17- בו – דברי ר' מאיר [תענית ו'.] ...יחסי הגשם והאדמה הם כיחסי בעל ואשה, "כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמיים ושמה לא ישוב כי אם הירווה את הארץ והולידה והצמיחה." [ישעיה **נ"ה** 10].
הגשם הוא הגורם לתקופת ה"הריון" של האדמה. על כך באה ברכת הגשמים: "מאימתי מברכין על הגשמים? משיצא חתן לקראת כלה."[תענית ו':] פירש רש"י: "שירדו כל-כך כשהטיפה נופלת יוצאת אחרת ובולטת כנגדה". (טיפות הגשם מתיזות בשלולית). השלולית היא "מקום שמי הגשמים שוללין (מתקבצין) בהם.[פאה **פ"ב** מ"א] על טיפות חשון מברכים: "מודים אנחנו לך ה' אלוקינו על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו" [תענית ו':] [עלון "זמן.מקום" – חשון]

***

ובעניין **ארץ**: לפי הפסוק, "סור מרע ועשה טוב..."[תהלים **ל"ד** 15] למדים אנו שהדרך לתיקון הוא קודם-כל לצאת מהמעשים הלא-טובים. אך זה אינו מספיק. צריכים גם לעסוק במעשים טובים. ברוח זו, ומבלי להגיד לאחרים מה לעשות (יש לי רשימה משלי של הדברים שאני צריך לשנות), אנחנו נפתח ממחר, בע"ה, מדור חדש בשם "...ולאהוב את ארצו" (של הקב"ה), בה אנו נכיר את ארצנו הקדושה דרך "טיול" ממקום למקום. המקור יהיה, בעיקר, הספר הידוע "כל מקום ואתר". במדור זה ניתן תיאור תמציתי של מקומות שונים בארץ, וכך נתקרב לאותה התלהבות של יהושע בן-נון וכלב בן-יפונה כאשר ענו לבני ישראל, "...**הארץ אשר עברנו בה לתור אותה טובה הארץ מאד מאד.**" [במדבר **י"ד** 7]

יום נעים!